ILMATIETEEN LAITOS

LAUSUNTO
10.9.2025

Lausunnon pyytäjä: Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta

Asia: Lausuntopyyntö 4.9.2025
U 37/2025 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi puitteiden vahvistamisesta ilmastoneutraaliuden saavuttamiseksi annetun asetuksen (EU) 2021/1119 muuttamisesta (eurooppalainen ilmastolaki)

Ilmatieteen laitos on perehtynyt kirjelmään ja toteaa oman toimialansa näkökulmasta lausuntonaan seuraavaa:

Ilmastonmuutoksen hillinnän kiireellisyys
Ehdotetussa asetuksessa asetetaan EU:n vuoden 2040 ilmastotavoite, joka olisi vähintään 90 % nettopäästövähennys vuoden 1990 tasosta. Tämä on välitavoite, jotta EU saavuttaisi ilmastoneutraalisuuden vuonna 2050. Tavoitteessa huomioidaan sekä kasvihuonekaasujen päästöt että poistumat. Poistumat sisältävät sekä luonnolliset että tekniset keinot.

Ilmastonmuutos etenee nopeasti. Sen vaikutukset ovat Suomessa ja koko Euroopassa havaittavissa keski- ja äärilämpötilojen nousuna, sään ääri-ilmiöiden voimistumisena, rankkasateiden lisääntymisenä, kasvavina tulvariskeinä ja kasvitautien leviämisenä. Monet näistä ilmiöistä aiheuttavat riskejä terveydelle, taloudelle ja turvallisuudelle. Pohjoiset alueet, Suomi mukaan lukien, lämpenevät globaalia keskiarvoa nopeammin. Globaalitalouden myötä esimerkiksi ruoantuotantoon kohdistuvat ilmastoriskit heijastuvat Suomeen elintarvikkeiden saatavuuden ongelmina ja korkeina hintoina. Ilmastonmuutoksen ripeä hillintä päästöjen vähentämisen ja hiilinielujen kasvattamisen keinoin on tieteelliseen tietoon pohjautuen välttämätöntä riskien ehkäisemiseksi.

Tavoite linjassa kansainvälisen tiedepohjan kanssa
Ilmatieteen laitos pitää tärkeänä, että EU:n ehdottama tavoite vuodelle 2040 on linjassa kansainvälisen ilmastopaneelin (IPCC) suositusten ja Pariisin sopimuksen 1,5 °C -tavoitteen kanssa. Globaalin nettonollatavoitteen saavuttaminen vuoteen 2050 mennessä edellyttää, että päästöt vähenevät merkittävästi jo 2030-luvulla. Nopeasti toteutettavat ja pysyvät päästövähennykset pienentävät pitkän aikavälin riskejä ja kustannuksia.

Ehdotettu tavoite on johdonmukainen jatkumo kasvattamaan EU:n ilmastotoimien kunnianhimoa vuoden 2030 tavoitteesta ja mahdollistamaan EU:n tavoitteleman nettonegatiivisen päästötason vuoden 2050 jälkeen. Pariisin sopimuksen mukaisesti raportoidut kansalliset päästövähennyspanokset eivät nykytasollaan riitä tavoitteen saavuttamiseen. Ehdotus vuoden 2040 tavoitteesta ja sen tueksi esitetty ilmasto- ja energiasäädösten valmistelua ohjaava kehikko kirittävät ja auttavat eri maiden

päästövähennyspanoksia. Suomen ilmastolaissa on käytännössä sitouduttu jo tiukempaan aikatauluun. Täten valtioneuvoston tuki komission ehdotukselle on perusteltua.

Maankäyttösektorin ja hiilinielujen rooli

Komission ehdotus ei sisällä sektorikohtaista jakoa vuoden 2040 päästötavoitteille, eikä konkreettista esitystä siitä, mitä "mahdollistavan toimintaympäristön toimeenpanon tehostaminen" tarkoittaa. Valtioneuvosto korostaa, että komission jatkotyössä on tärkeä huomioida muun muassa kustannustehokkuus, teknologianeutraalisuus, epävarmuuksien huomioiminen sekä riittävät joustot sektoreiden välille.

Valtioneuvoston ilmaisu, ettei luonnollisille hiilinieluille tulisi kohdistaa "suhteettoman isoa osaa" tavoitteen saavuttamisesta, on kuitenkin ristiriitainen edellä mainittujen tekijöiden kanssa. Luonnollisten hiilinielujen vahvistaminen on merkittävä osa kustannustehokasta ilmastopolitiikkaa, eikä sen roolia tulisi kategorisesti rajata pienemmäksi. Nykyinen EU:n nettopäästöjen kehitys on jäämässä tavoitteista erityisesti maankäyttösektorilla. Siten maankäyttösektori tulisi edelleen nähdä tärkeänä osana nettopäästötavoitteiden kustannustehokasta saavuttamista.

Ilmatieteen laitos tuottaa maankäyttösektoriin ja hiilinieluihin liittyvää havainto- ja mallipohjaista tietoa, jolla voidaan pienentää epävarmuuksia ja varmistaa, että päätöksenteko perustuu luotettavaan tietopohjaan.

Vaikutusarviot ja tietopohjan vahvistaminen

Valtioneuvosto pitää tärkeänä riittävien vaikutusarviointien tekemistä komission jatkotyössä. Ilmatieteen laitos korostaa, että ilmastopolitiikan tulee perustua pitävään tieteelliseen näyttöön sekä vaikutusarvioiden läpinäkyvään raportointiin, sillä se parantaa ilmastopolitiikan tehokkuutta, oikeudenmukaisuutta ja uskottavuutta. Sekä päästövähennystoimien että niiden toteuttamatta jättämisen vaikutusarvioiden läpinäkyvyys on keskeistä ilmastopolitiikan legitimiteetin kannalta. Arviointikäytäntöjen ja -menetelmien laatu on keskeistä luotettavan tiedon tuottamiselle.

Ilmatieteen laitos kehittää EU:n ja Suomen ilmastopolitiikan tarvitsemia seurantajärjestelmiä ja laskentamenetelmiä. Nykyisten menetelmien parantaminen on keskeistä erityisesti LULUCF-sektorin epävarmuuksien vähentämiseksi.

Tutkimuksen resurssien turvaaminen ja kansainvälisen tutkimusyhteisön tukeminen edistävät sekä hiilenkierron laadukkaan verifioinnin toteuttamista että johdonmukaisten mallinnuskäytäntöjen käyttöönottoa. Tämä on tärkeää vaikutusarvioiden toteuttamisen ja maankäyttösektorin epävarmuuksien pienentämisen kannalta.

Kansainväliset yksiköt ja tekniset nielut

On kannatettavaa, että valtioneuvosto korostaa varovaisuutta Pariisin sopimuksen artikla 6:n mukaisten kansainvälisesti siirrettävien päästövähennysyksiköiden käytössä. Yksiköiden käyttö on perusteltua parantamaan ilmastopolitiikan kustannustehokkuutta, mutta niiden käyttö on hyvä pitää rajattuna, jotta

se ei liiallisesti korvaa EU:n sisällä tehtäviä päästövähennyksiä ja/tai nielujen kasvattamista. Myös päästövähennysyksiköiden laatu on tärkeä varmistaa ja huomioida aiemmat ongelmat kansainvälisten yksiköiden laadussa ja lisäisyydessä. Tämän perusteella vähitellen rajoitetusti käyntiin lähtevä kansainvälisten yksiköiden käyttö olisi toimiva ratkaisu kerryttämään kokemusta yksiköiden käytöstä ja niiden toimivuudesta.

Ehdotuksen tueksi esitetyssä säädösten valmistelua ohjaavassa kehikossa on mainittu tarve varmistaa oikeudenmukainen siirtymä kaikille. On tärkeää, että oikeudenmukaisen siirtymän sisältö määritellään selkeästi jatkotyössä.

Valtioneuvosto pitää positiivisena, että komission ehdotuksessa biogeeniset tekniset nielut rinnastetaan suoraan ilmasta talteenotettavan hiilidioksidin kanssa. Tässä pitäisi määritellä, mitä ”biogeeniset tekniset nielut” pitävät sisällään. Teknisten nielujen hyödyntämisessä kokonaisuudessaan tulee nojata tutkittuun tietoon, kuten IPCC:n tulevan AR7-raportin sisältämään tutkimussynteesiin CDR-teknologioiden käytöstä. On tärkeää, ettei kiireen vuoksi turvauduta epäkypsiin teknologioihin, joiden kokonaisvaikutukset on arvioitu puutteellisesti.

Ilmatieteen laitos arvioi ja seuraa teknologisten nielujen vaikutuksia ja kehittämistä osana ilmastonmuutoksen hillintätoimia.

Ilmatieteen laitos tukee päätöksentekoa tarjoamalla luotettavaa tietoa sekä päästöjen ja nielujen arvioinnista että uusien teknologisten ratkaisujen merkityksestä. Tämä tieto auttaa varmistamaan, että EU:n ja Suomen ilmastopolitiikka perustuu läpinäkyvään ja tieteellisesti kestävään tietopohjaan.

Jari Liski
Tieteellinen johtaja
Ilmatieteen laitos

Valmistelijat:
Tommi Ekholm, tutkimusprofessori
Mira Hulkkonen, tutkija
Sami Romakkaniemi, tutkimusprofessori